

Sygn. akt IV U 489/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Alicja Romanowska

Protokolant: sekretarz sądowy Agnieszka Kondraczuk

po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 2023 r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołań K. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w E.

z dnia 23 maja 2022 r., znak (...)

o emeryturę pomostową

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w E.

z dnia 24 czerwca 2022 r., znak (...)

o emeryturę pomostową

I. zmienia zaskarżone decyzje i przyznaje ubezpieczonemu K. C. prawo do emerytury pomostowej od 28 kwietnia 2022 r.;

II. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział W E. na rzecz Ubezpieczonego K. C. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt IV U 489/22

UZASADNIENIE

Ubezpieczony K. C. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 23 maja 2022 r., znak: (...), odmawiającej mu prawa do emerytury pomostowej i wniósł o jej zmianę oraz o zasądzenie od organu na rzecz ubezpieczonego zwrotu kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych. Ubezpieczony podnosił, że legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, a także pod dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Podkreślił, że bez znaczenia dla jego uprawnień emerytalnych jest fakt, że płatnik składek nie opłacał prawidłowo składek na ubezpieczenia społeczne.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Ubezpieczony wniósł także odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 24 czerwca 2022 r., odmawiającej mu prawa do emerytury pomostowej. Ubezpieczony podtrzymywał, że po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach, a fakt niezgłoszenia tej okoliczności przez płatnika składek i

nieopłacanie przez niego prawidłowo składek na ubezpieczenia społeczne nie może rodzić dla niego negatywnych konsekwencji. Wniósł o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie i o umorzenie postępowania zainicjowanego odwołaniem ubezpieczonego z dnia 13 czerwca 2022 r. od decyzji organu rentowego z 23 maja 2022 r.

Postanowieniem z dnia 5 września 2022 r. sprawy zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony K. C. ur. (...), wnioskiem z 22 kwietnia 2022 r. zwrócił się do organu rentowego o prawo do emerytury pomostowej. Ubezpieczony udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący 32 lata i 14 dni.

Organ rentowy w decyzji z 23 maja 2022 r. podnosił, że ubezpieczony nie udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a jedynie 14 lat, 4 miesiące i 1 dzień. Organ uznał za pracę w szczególnych warunkach okres zatrudnienia od 2 maja 1985 r. do 10 listopada 1987 r. w Wojewódzkim Zakładzie (...) w E. Oddział w P. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, a także od 16 września 1994 r. do 6 lipca 2006 r. w (...) Sp. J. K. & L. w P. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego powyżej 3,5 tony.

Następnie, wraz z odwołaniem od decyzji z 23 maja 2022 r., ubezpieczony przedłożył nowe dowody w sprawie, tj. świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o. w T., z którego wynikało, że w okresie od 23 maja 1988 r. do 30 kwietnia 1989 r. ubezpieczony wykonywał pracę kierowcy autobusowego o liczbie miejsc siedzących powyżej 15 oraz z Przedsiębiorstwa Państwowej (...) w E., zgodnie z którym w okresie od 27 grudnia 1991 r. do 30 czerwca 1992 r. ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach – kierowcy autobusu o liczbie miejsc siedzących powyżej 15. W decyzji z 24 czerwca 2022 r. organ rentowy nie kwestionował tych okresów zatrudnienia ubezpieczonego i uznał ostatecznie, że udowodnił on 15 lat, 9 miesięcy i 15 dni pracy w szczególnych warunkach.

Pozwany kwestionował okres zatrudnienia ubezpieczonego w P. M. L. w P. od 1 kwietnia 2007 r. do 31 marca 2011 r., a zatem podnosił, że po dniu 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W całym okresie zatrudnienia ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnym charakterze wymienioną w Załączniku Nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych: Wykaz prac o szczególnym charakterze. Pod pozycją 10 wymieniono bowiem prace kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne wymagające oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą barwy pomarańczowej, zgodnie z przepisami Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r.

Firma (...) świadczyła usługi transportowe. Od początku istnienia przez pierwsze 2 – 2,5 roku zajmowała się jedynie przewożeniem formaliny (produkt ADR) z Litwy do zakładów produkujących płyty wiórowe w G.. Usługi były wykonywane na podstawie kontraktu z zagraniczną firmą. Wówczas firma posiadała jedynie dwa samochody, którymi jeździli K. C. i R. M.. Z czasem przedsiębiorstwo poszerzało tabor samochodowy, pod koniec istnienia miało około 20 samochodów. Firma pozyskiwała też nowych klientów i woziła inne produkty niebezpieczne, tj. olej napędowy, metanol. Czasem zdarzały się kursy, że w jedną stronę przewożona była tzw. chemia neutralna, np. oleje, kleje, a w drodze powrotnej produkt ADR. Wszystkie samochody należące do P. miały specjalne uprawnienia do przewozu produktów niebezpiecznych. Musiały spełniać bardzo rygorystyczne normy, przechodziły specjalne przeglądy. Nie mogły to być pojazdy bardzo wyeksploatowane, gdyż ich stan techniczny był sprawdzany w bardziej rygorystyczny sposób, niż innych pojazdów. W trakcie przewożenia produktów niebezpiecznych samochody te były specjalnie oznakowane tablicami odpowiedniej barwy, zawierającymi istotne informacje dotyczące przewożonego produktu i ewentualnego zagrożenia. Wystawiane były specjalne dokumenty, tzw. CMR, które uprawniały do przewożenia

produktów niebezpiecznych na terenie Europy. Dodatkowo podczas przewożenia produktów akcyzowych cysterny były zaplombowane.

Ubezpieczony od 2003 r. legitymował się pozwoleniem do przewożenia produktów niebezpiecznych ADR. Sam ukończył określony kurs, a uprawnienia te były zawsze przyznawane na 5 lat i po tym okresie musiały być odnawiane. Ubezpieczony regularnie uzyskiwał kolejne pozwolenia na przewożenie produktów niebezpiecznych.

Dodatkowo w zaskarżonych decyzjach organ rentowy podnosił, że płatnik składek, pomimo obowiązku wynikającego z art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych, nie wystawił stosownego zaświadczenia o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej przypadające przed 1 stycznia 2009 r.

(wyjaśnienia skarżącego od 00:03:55 do 00:16:00 e-protokół z rozprawy z 3 listopada 2022 r., z których następnie uczynił przedmiot swoich zeznań na rozprawie w dniu 12 stycznia 2023 r. od 00:07:26 do 00:19:15, nadto dowód: zeznania świadków M. S. od 00:18:09 do 00:29:10, M. K. od 00:30:48 do 00:37:50, P. J. od 00:40:15 do 00:48:30, G. L. od 00:48:40 do 01:02:00 e-protokół z rozprawy z 3 listopada 2022 r., potwierdzenie uprawnień ADR koperta k. 119 a.s., akta osobowe ubezpieczonego i dokumenty CMR koperta k. 131 a.s., wniosek o emeryturę k. 1-2, świadectwa pracy k. 5-10, decyzje k. 14 i 15 akt emerytalnych, świadectwa k. 8 i 9 a.s.)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie wnioskodawcy zasługiwało na uwzględnienie.

Podkreślić należy, że ustawa o emeryturach pomostowych zastąpiła przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS określające zasady przyznawania emerytur w niższym wieku pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach pracy lub w szczególnym charakterze nowymi regulacjami określającymi zasady nabywania wcześniejszych emerytur z tytułu tego rodzaju pracy. Najogólniej rzecz ujmując celem tej ustawy jest ograniczenie kręgu uprawnionych do emerytury z powodu pracy w szczególnych warunkach pracy lub w szczególnym charakterze do mniejszej liczby sytuacji uzasadnionych rzeczywistą koniecznością przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w których oczekiwania osób, które rozpoczęły wykonywanie takiej pracy na starych zasadach, na wcześniejsze przejście na emeryturę powinny zostać zaspokojone. Ustawa ma charakter przejściowy, ograniczając prawo do uzyskania emerytury pomostowej do osób urodzonych po 31 grudnia 1948 r., które pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) rozpoczęły przed 1 stycznia 1999 r. (art. 4 pkt 5 ustawy). Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny emerytura pomostowa ma być „pomostem między dotychczasowym systemem z licznymi możliwościami przechodzenia na emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym i nowym systemem, w którym tego typu rozwiązania będą wyjątkiem” (uzasadnienie wyroku z dnia 16 marca 2010 r., K 17/09, (...) 2010 nr 3, poz. 21). Wskazany wyżej cel ustawy realizują w najbardziej widoczny sposób jej przepisy określające przesłanki nabycia emerytury pomostowej.

W świetle art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 164) prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;

5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;

6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Przepis art. 3 w/w ustawy definiuje z kolei pojęcie prac w szczególnych warunkach wskazując, że:

1. Prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

2. Czynniki ryzyka, o których mowa w ust. 1, są związane z następującymi rodzajami prac:

1) w szczególnych warunkach determinowanych siłami natury:

a) prace pod ziemią,

b) prace na wodzie,

c) prace pod wodą,

d) prace w powietrzu;

2) w szczególnych warunkach determinowanych procesami technologicznymi:

a) prace w warunkach gorącego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach, w których wartość wskaźnika obciążenia termicznego WBGT wynosi 28 °C i powyżej, przy wartości tempa metabolizmu pracownika powyżej 130 W/m²,

b) prace w warunkach zimnego mikroklimatu - prace wykonywane w pomieszczeniach o temperaturze powietrza poniżej 0 °C,

c) bardzo ciężkie prace fizyczne - prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 8.400 kJ, a u kobiet - powyżej 4.600 kJ,

d) prace w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego,

e) ciężkie prace fizyczne związane z bardzo dużym obciążeniem statycznym wynikającym z konieczności pracy w wymuszonej, niezmiennych pozycji ciała; przy czym ciężkie prace fizyczne to prace powodujące w ciągu zmiany roboczej efektywny wydatek energetyczny u mężczyzn - powyżej 6.300 kJ, a u kobiet - powyżej 4.200 kJ, a prace w wymuszonej pozycji ciała to prace wymagające znacznego pochylenia i (lub) skręcenia pleców przy jednoczesnym wywieraniu siły powyżej 10 kG dla mężczyzn i 5 kG dla kobiet (wg metody OWAS pozycja kategorii 4) przez co najmniej 50 % zmiany roboczej.

3. Prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia

sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

4. Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 1.

5. Za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 3.

6. Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się także ubezpieczonych z tytułu działalności twórczej lub artystycznej tancerzy zawodowych, wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy prace związane z bardzo ciężkim wysiłkiem fizycznym.

7. Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W niniejszej sprawie poza sporem było, że ubezpieczony urodził się po 31 grudnia 1948 r., ukończył 60 lat, legitymuje się okresami składkowymi i nieskładkowymi wynoszącymi co najmniej 25 lat, udowodnił co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Jedyną okolicznością sporną było, czy po dniu 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Jedynie w takiej sytuacji przysługiwałoby mu prawo do emerytury pomostowej.

Trzeba zatem przypomnieć, że nie wszystkie prace w szczególnych warunkach, uprawniające do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 32 i 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uprawniają obecnie do emerytury pomostowej. Znaczenie mają tylko prace wymienione w załączniku do ustawy o emeryturach pomostowych. Intencją ustawodawcy było bowiem zawężenie kręgu osób mogących skorzystać z możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę.

Wskazać należy, że w Załączniku Nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych Wykaz prac o szczególnym charakterze pod pozycją 10 wymieniono prace kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne wymagające oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą barwy pomarańczowej, zgodnie z przepisami Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r.

W ocenie Sądu nie budziło wątpliwości, że ubezpieczony w okresie od 1 kwietnia 2007 r. do 31 marca 2011 r. wykonywał pracę o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Przewoził on produkty niebezpieczne wymagające oznaczenia ADR. Jak wynika z zeznań świadka G. L., męża właścicielki firmy (...) i jej pełnomocnika w okresie prowadzenia przez nią działalności gospodarczej pod firmą (...), przez co najmniej pierwsze dwa lata istnienia firmy przewożone były wyłącznie produkty niebezpieczne (formalina) na podstawie kontraktu z zagraniczną firmą. Początkowo zakład miał tylko dwa samochody ciężarowe, oba to cysterny przeznaczone do przewożenia produktów niebezpiecznych. Kierowcą jednego z nich był skarżący. Z czasem firma zaczęła pozyskiwać nowych kontrahentów, poszerzać flotę aut, a wszystkie samochody ciężarowe były z uprawnieniami do przewożenia produktów niebezpiecznych. Z zeznań wszystkich świadków wynika, że przewożone były głównie produkty niebezpieczne, ponieważ to najbardziej opłacało się firmie. Jedynie świadek P. J. zeznał, że zdarzały się takie kursy, głównie do krajów Europy Zachodniej, że w jedną stronę była przewożona chemia neutralna, np. kleje, glikole, a w drugą stronę, do Polski, przewożony był produkt niebezpieczny. Przyznał jednak, że takie sytuacje rzadko się zdarzały. Świadkowie M. S. i M. K., którzy zatrudnieni byli także jako kierowcy, zgodnie zeznali, że

firma specjalizowała się w przewożeniu produktów niebezpiecznych, wszyscy zatrudnieni kierowcy musieli posiadać odpowiednie uprawnienia do przewożenia produktów ADR, samochody przechodziły specjalistyczne przeglądy i przewożone były produkty niebezpieczne na terenie kraju i Europy.

Odnosnie zaś do formułowanego przez organ rentowy zarzutu, że pracodawca nie wystawił ubezpieczonemu stosownego zaświadczenia na podstawie art. 51 ustawy pomostowej, to należy zauważyć, że jakiegokolwiek zaniechania ze strony pracodawcy czy to w zgłoszeniu do ZUS pracownika jako osoby wykonującej pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, nieopłacanie stosowych składek, czy też, jak w przypadku ubezpieczonego, niewystawienie określonego zaświadczenia, nie może rodzić negatywnych konsekwencji dla ubezpieczonego w kontekście spełnienia przez niego przesłanek prawa do emerytury pomostowej. „Zaświadczenie, o jakim mowa w art. 51 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.), służy do ustalenia tzw. faktów ubezpieczeniowych - okresów pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przypadających przed dniem 1 stycznia 2009 r. Takie zaświadczenie stanowi podstawę do przyjęcia, że okresy pracy w nim podane są okresami pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, przy czym dla samego uzyskania uprawnienia do emerytury pomostowej istotne znaczenie ma fakt wykazania pracy w warunkach szczególnych, a nie to, czy zaświadczenie o pracy w takich warunkach wystawił płatnik składek, będący pracodawcą w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, czy też nie.” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2013 r., sygn. II UK 106/13) Zatem każdorazowo kluczowe znaczenie ma faktyczne wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Ubezpieczony podolał obowiązkowi wykazania, że w spornym okresie wykonywał prace o szczególnym charakterze w myśl przepisów ustawy o emeryturach pomostowych.

Powyższe ustalenia skutkowały uznaniem, że wnioskodawca po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w myśl przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. Powyższe skutkowało zmianą zaskarżonych decyzji na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i przyznaniem ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej od dnia 28 kwietnia 2022 r. (punkt I wyroku).

O kosztach procesu (pkt II. wyroku) orzeczono w oparciu o art. 98 § 1 i 3 kpc w związku z art. 99 kpc, tj. w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Zasądzona kwota to stawka minimalna wynagrodzenia pełnomocnika ubezpieczonego, czyli 180 zł, wynikająca z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265). Ubezpieczony odwołał się od dwóch decyzji organu rentowego, zatem Sąd przyznał zwrot kosztów zastępstwa procesowego za reprezentowanie ubezpieczonego przez zawodowego pełnomocnika z odwołania od każdej z tych decyzji, tj. kwotę 360 zł.